

Ministerie van Justitie
T.a.v. de heer Dr. E.M.H. Hirsch Ballin
Minister van Justitie

's-GRAVENHAGE

Nieuwegein, 9 september 2010

Betreft: Internetconsultatie Publicatieplicht voor stichtingen (wijziging boek 2 Burgerlijk wetboek)

Excellentie,

Namens NEVOA, een vereniging die als beroepsorganisatie optreedt voor bedrijfsjuridisch adviseurs die zelfstandig dan wel in dienstbetrekking werkzaam zijn bij veelal accountants- en belastingadviesorganisaties in het MKB marktsegment, reageren wij hierbij op de internetconsultatie voor de invoering van een publicatieplicht voor stichtingen.

Doel wetsvoorstel

Het wetsvoorstel heeft ingevolge de memorie van toelichting ten doel misbruik van rechtspersonen (meer specifiek stichtingen) en in het bijzonder financieel economische criminaliteit, zoals faillissements- en subsidiefraude, witwassen en ideologisch geïnspireerde criminaliteit te voorkomen.

Bedoeling is financiële transparantie van stichtingen te verkrijgen om ongeoorloofde doeleinden (waaronder terrorismefinanciering) zoveel mogelijk te beperken. Deze transparantie is er op dit moment kennelijk niet, hoewel de regels voor het opstellen van een balans en een staat van baten en lasten ook nu al zijn opgelegd aan een stichtingsbestuur.

NEVOA maakt graag van de gelegenheid gebruik om het wetsvoorstel van enige kritische kanttekeningen te voorzien. In het onderstaande geeft NEVOA een aantal bezwaren en bedenkingen tegen de voorgenoemde regeling.

Alvorens daar aan toe te komen prijst NEVOA de wat in het wetsvoorstel verstopte aanpassing van artikel 10, leden 2 en 4, voor wat betreft het verdwijnen van de eis aan het bestuur van een op papier gestelde en bewaarde balans en staat van baten en lasten voor alle rechtspersonen opgenomen in boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. In het huidige digitale tijdperk is dit voor de cliënten die NEVOA-adviseurs bedienen een grote stap voorwaarts.

Postbus 335
3430 AH Nieuwegein

Marconibaan 41
3439 MR Nieuwegein
T 030 656 60 56
F 030 656 60 66

E info@nevoa.nl
www.nevoa.nl

KvK 40538529

Ten aanzien van de door de Minister gewenste invoering van een publicatieplicht voor stichtingen merken wij het volgende op.

De Minister benadrukt¹ dat het grootste deel van de sector volstrekt onschuldig is en zelfs een cruciale rol vervult binnen onze samenleving. De Minister onderstreept daarmee dat een grote groep stichtingen feitelijk ten onrechte wordt belast met een plicht tot publicatie van haar financiële gegevens. De Minister geeft geenszins inzage in de omvang van het aantal stichtingen dat zij wel verdenkt van kennelijk minder onschuldige activiteiten. Voordat echter alle stichtingen met een dergelijke verregaande publicatieverplichting worden geconfronteerd, zou daar volgens NEVOA toch eerst duidelijkheid over dienen te bestaan.

Handhaving deponeringsplicht

Al sinds vele jaren laat de handhaving door Justitie van de deponeringsplicht te wensen over. Hoewel de Belastingdienst in 2009² twee keer zoveel bedrijven heeft bezocht die niet aan hun deponeringsplicht voldeden (1061 in 2009 tegenover 547 in 2008), gaat het in het grootste deel van de gevallen om lege rechtspersonen. De helft van de onderzochte bedrijven kreeg een proces-verbaal.

De praktijk leert dat in een groot aantal gevallen niet of niet tijdig aan de deponeringsplicht wordt voldaan. Het vermoeden bestaat dat dit samenhangt met de beperkte handhaving of het gebrek hieraan. Deze ondernemingen achten kennelijk het risico van sancties bij te late deponering of het geheel achterwege laten hiervan niet groot. En dat terwijl voor ondernemingen naast een boete, de sanctie van bestuurdersaansprakelijkheid in geval van faillissement een aanzienlijk risico vormt.

NEVOA vraagt zich dan ook af of het wetsvoorstel zinvol is als de naleving ervan onvoldoende kan worden gehandhaafd. Juist de Stichtingen die iets te verbergen hebben zullen zich niet houden aan de deponeringsplicht. Zeer waarschijnlijk zullen zij (met een gerust hart) het procesverbaal en de boete afwachten, als die al wordt opgelegd. Justitie blijft verstoken van de benodigde informatie en de samenleving wordt onnodig belast met een ongewenste publicatieplicht.

Lastenverzwaring

De Minister is van mening dat de belasting van het deponeren slechts een kleine is. De Minister vergeet hierbij dat een groot aantal stichtingen, zoals bijvoorbeeld een Stichting Administratiekantoor, niet aan het maatschappelijk verkeer deelneemt. De relevantie van het opmaken van een balans en staat van baten en lasten, en daarmee de publicatieplicht ontbreekt in die gevallen geheel.

Daarnaast wordt er niettemin een extra verplichting tot openbaarmaking van financiële gegevens in het leven geroepen. Mogelijk is dat in veel gevallen niet gewenst. Tenslotte dreigt voor dergelijke stichtingen nu het gevaar van een mogelijke boete indien zij niet in overeenstemming met deze nieuwe wetgeving opereren.

Belangen van anderen

Ook andere belanghebbenden dan de overheid zouden ingevolge de memorie van toelichting informatie kunnen halen uit de gedeponeerde cijfers.

Belanghebbenden die twifelen aan de juiste aanwending van het vermogen hebben echter ook, en zullen veeleer andere middelen gebruiken dan zich tot de Kamer van Koophandel wenden voor een kopie van de wellicht verouderde balans.

¹ Brief van 16 december 2008 van de Minister aan de TK (Kamerstukken II 2008/09, 27 834, nr. 51)

² Aldus een persbericht in maart 2010

Afhankelijk van de aard van de relatie is het in het algemeen raadzaam alvorens zaken te doen met een Stichting na te gaan of deze voldoende betrouwbaar is.

Het is de vraag of een kopie van de te deponeren stukken hiertoe bijdraagt. Datzelfde geldt voor de verplichtingen die opgelegd zijn aan instellingen ingevolge de WWFT, die echt niet afhankelijk zijn van een gepubliceerde balans en staat van baten en lasten voor het vervullen van hun customer due diligence, zoals de memorie van toelichting lijkt te suggereren.

Andere mogelijkheden criminaliteitsbestrijding (doelmatigheid)

In haar streven naar vermindering van regelgeving lijkt de regering met dit wetsvoorstel te zijn doorgeschoten. NEVOA onderstreept het belang van de criminaliteits- en terrorismebestrijding, doch betwijfelt zeer of met dit voorstel het beoogde doel wordt bereikt.

Gezien het bovenstaande vraagt NEVOA zich af in hoeverre een deponeringsplicht daadwerkelijk kan bijdragen in de criminaliteitsbestrijding. Enerzijds vraagt NEVOA zich af of de gevraagde informatie (balans en staat van baten en lasten) wel de gegevens biedt die nu juist nodig zijn om misbruik en criminele activiteiten te onderkennen. De daarin voorkomende gegevens zijn verre van gespecificeerd, en er bestaat onduidelijkheid omtrent de exacte inrichtingseisen.

Anderzijds is er de laatste jaren een enorme hoeveelheid wetgeving gecreëerd, die beoogt misbruik en criminele activiteiten tegen te gaan en op te sporen.

Enkele voorbeelden worden hierna genoemd:

- In geval van faillissementsfraude ligt het meer voor de hand maatregelen te nemen in het faillissementsrecht. In het wetsvoorstel Insolventierecht zijn hiertoe enkele voorstellen gedaan. Het wetsvoorstel is overigens wegens kennelijk onvoldoende prioriteit in de ijskast geschoven.
- Als het gaat om subsidiefraude, ligt het in de rede dat de subsidieverlenende instantie zelf maatregelen treft om de controle op de besteding van de gelden na te gaan.
- Een aantal stichtingen (zo geeft de Minister ook aan³) met een ANBI-status hebben bovendien al een aantal extra verplichtingen tegenover de belastingdienst, waarmee controle als is verscherpt.
- Als het gaat om witwassen van gelden en/of financiering van terrorisme zijn met de in 2008 gewijzigde WWFT maatregelen getroffen om dit tegen te gaan.
- Toezicht op Rechtspersonen: met de wijziging van de Wet documentatie vennootschappen en wijziging in Wet controle op rechtspersonen en de hiermee samenhangende wijzigingen in boek 2 van het Burgerlijk Wetboek⁴ wordt een grote stap gezet in de verbetering en de uitbreiding van de controle op rechtspersonen met het oog op de voorkoming en bestrijding van misbruik van rechtspersonen. De wet is onder andere uitgebreid naar stichtingen. Met een permanente screening wordt beoogd het misbruik van rechtspersonen te kunnen signaleren en tegen te gaan. De nadere invulling van de te gebruiken database zou voor specifieke stichtingen in een invulling kunnen voorzien.

³ Brief van 16 december 2008 van de Minister aan de TK (Kamerstukken II 2008/09, 27 834, nr. 51)

⁴ De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel (EK 31.948, A) op 6 juli 2010 aangenomen. Het wetsvoorstel treedt in werking op een bij Koninklijk Besluit nader te bepalen tijdstip.

De Minister is kennelijk van mening dat ondanks alle inspanningen de mogelijkheden van Justitie om criminele activiteiten op te sporen nog onvoldoende zijn. NEVOA stelt echter vragen bij de doelmatigheid van het onderliggende voorstel. Wellicht moeten de effecten van bovengenoemde regelgeving eerst eens worden afgewacht alvorens met nieuwe algemene wetgeving te komen.

Buitenland

De Minister noemt mede als reden voor de invoering van de regeling de aansluiting in omliggende landen waar een dergelijke verplichting al geldt. Niet wordt door de Minister aangegeven dat het hebben van een dergelijke regeling in die landen heeft bijgedragen aan het door de Minister gewenste doel. Het feit dat andere landen een dergelijke regeling hebben, is voor NEVOA op zich onvoldoende reden om dit dan ook in Nederland in te voeren.

Conclusie

NEVOA maakt zich zorgen over de voortdurende stroom van verplichtingen die door de Minister worden opgelegd aan het Nederlandse bedrijfsleven in zijn strijd tegen terrorisme en criminaliteit, waarbij de proportionaliteit en doelmatigheid van die verplichtingen in de ogen van NEVOA niet duidelijk wordt aangetoond. De mogelijkheid van een vrijstelling voor bepaalde soorten van nader te benoemen stichtingen, zoals het genoemde stichting administratiekantoor, zou de pijn al wat kunnen verzachten.

Een verdergaande publicatieverplichting voor stichtingen past ook niet in het streven tot een verdergaande administratieve lastenverlichting voor het bedrijfsleven.

Voorts zet NEVOA vraagtekens bij de doelmatigheid en handhaafbaarheid van het wetsvoorstel.

Hoogachtend,

NEVOA, Beroepsorganisatie Bedrijfsjuridisch Adviseurs

Mr. J.E. Missaar
voorzitter

mw. mr. T. Viragh
commissie vaktechniek